List 17. **NOVICE** Tečaj XXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 26. aprila 1871.

Obseg: Razglas o delitvi premij. — Potni poduk o Krasu in o pogozdovanji Krasa. (Dalje.) — Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico. — Telovadno in boriteljsko imenoslovje. (Dalje.) — Iz Ruskega. — Propast srca. (Dalje.) — Slovstvo. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas o delitvi premij

za govejo živino na Kranjskem ponavljamo na kratko s tem, da prihodnji mesec bode ta delitev po onih pogojih, kakor so bili v „Oglasniku“ 12. lista „Novic“ naznanjeni, na vseh 5 krajih, namreč

4. dan maja (vélikega travna) v Črnomlji,
8. dan maja v Kranji in Cerknici,
15. dan maja v Kočevji,
23. dan maja v Šmartnem pri Litiji.

Potni poduk
o Krasu in o pogozdevanji Krasa.

Spisal za domorodce notranjske Ljudevit Dimic, c. kr. nadgozdnar in gozdni poročevalec, ud centralnega odbora kmetijske družbe.

(Dalje.)

Beseda „Kras“ — izpeljana od besede „krasno“, kar isto pomeni kot lepo, prijetno, kaže že na to, da so te pokrajine nekdaj lepi, bohotni in rodovitni kraji bile, da kamenenih puščav, ktere dandanes mnogoterno to deželo pretezujejo, ni bilo nekdaj.

Kako neki so te kamenene puščave nastale, kjer samo še revna trava komaj za ovce in kozé poganja? Kako drugače, kakor po izsekanji gozda, po brezozirni ogolitvi svetá od svojega naravnega varstva.

Krivica temu posekovanji sega v daljne prejšnje rodove nazaj; v resnici leží veča krivica na prejšnjih kot na sedanjih časih. Stavbe Rimljanov, navali divjakov (barbarov), pozneje razširjena mogočnost benečanska s svojo ljudovlado (republiko), ki si je svojo ošabno brodovje iz krašovskih hrastov zidala in svoje velikanske palače na kole kraških gozdov opirala, potem pa zmirom bolj rastoča kupčija z lesom v Trst: vse to je polagoma Kras posekovalo, ki je bil v začetku bohotni gozdni svet.

Naj le en izgled navedem:

Cesar Karol V. je podaril 28. kimovca 1522. leta mestu Trstu posebno pravico, da sme hraste na tržaškem Krasu sekati in cesar Ferdinand I. je potrdil to pravico.

Potem, ko je bil les po tej ali enaki poti izsekan, ni mogel svet druzega dajati kot pašo. Enako čedam nekdanjih pastirskih narodov — tako imenovanih nomadov — so se kozé in ovcé po Krasu sèm ter tjè vlačile, in kjer le se je listek na drevji najdel, pomulila ga je živina.

Svet je tako postal čedalje bolj gol, in kar je še prstine na njem ostalo, to je sčasom dež izpral ali pa jo je burja odnesla. Golo kamenje je ostalo.

Res, da so še veči kosovi visocega gozda ostali; al tudi tem niso prizanesli, ter jih ogolili bolj in bolj drevnega varstva.

To pa se godí še zdaj zmirom naprej, in med tem, ko so žalostni nasledki posekovanja čedalje bolj čutljivi, ko blagostanje teh pokrajin zmirom bolj hira, temveč se goli Kras razprostira.

In pokrajine, ki jih dandanes goli Kras nemilo objema, niso majhine.

Naj Vam povem, kolikošne so. Al vstrašili se boste nad tem!

Okrajna tržaškega mesta obsega skoraj	10.000
kronovina goriška	220.000
kronovina isterska	530.000
postonjski okraj pa	80.000

oralov golega Krasa.

Al tudi na Hrvaško in Dalmatinsko se Kras steguje.

Imamo tedaj 8 štirjaških milj golega sveta skoraj brez vsega dohodka.

Ali ne bi v tacih okoliščinah mislili, to stvar kolikor mogoče popraviti?

Pogozdovanje je edini pripomoček, s kterim se more ta svet rešiti.

Kar pa še gozda imamo, tudi ga ne smemo pokončavati, ampak varovati ga in mu prizanašati, kajti drugač bo kranjski Kras še veči postal kakor je zdaj; on se bo počasi na Gorensko in Dolensko preselil, vsaj on ljubi gorovje in apneno zemljo, to pa na Kranjskem najde povsod.

Ko je Bog oče, tako pripoveduje kranjska ljudska pripovedka, svet stvaril, bilo mu je še pest gorá odveč ostalo. Kaj hočem s tem? si misli. Vrže jih doli na zemljo in ondi, kamor so te gore padle, je naša kranjska, naša predraga, a z bogastvom malo obdarjena domovina. V taki gorati deželi pa je gozd proti lakoti to, kar sv. Florijan in voda proti ognju. S tem hočem reči: kjer gorovje nič gozda nima, tam je tudi planjava žita revna. Gozd je varstvo polju, travniku, varstvo človeku in njegovemu življenju.

Toraj varstvo gozdom, večnim trdnjavam Božjim! —

Idimo zdaj k popisu izsekanega Krasa in sploh kraške zemlje.

V kraških deželah se najde skalovje kredno; tako skalovje je razpokano, razdrto in s podzemeljskimi votlinami prevlečeno. Dokaz temu je mnogo jam na Notranjskem. Na površji kraške zemlje najdemo povsod

livkaste globine, veliko izmed njih se jih združuje s podzemeljskimi votlinami. Ako dežuje, se dež po teh odprtinah izgubí, in za seboj v globočino vzame prst, ktera se nahaja še po površji.

V teh globinah se nabira voda, ktera združena s studenci in potoki večidel podzemeljsko odteče, kakor, na primer, Pivka.

Kras je toraj veči del suh, tudi po stanovitnem deževanji.

Ta lastnost kraških tál nam pa razjasnuje še drugo prikazen. V marsikteri onih livkastih globin, ktere nimajo odprtin ali razpoklin, se nabira z viših delov oplaknjena prst, ktera daje ne samo gozdnim rastlinam rodovitni stan, ampak tudi sadnemu drevju in žitu. To so oaze ali zeleníce Krasa. Taka rodovitna mesta obdaja Krašovec s kameneno ograjo, ktera se zovejo potem „ograde". Po tacih krajih se najde deloma tudi izvrsten gozdni zárod, in tak zárod je živa priča lepše minulosti našega Krasa, — živ opomin je Bogá, kteri nam pravi: Varujte gozda! Gozd je od nekdaj prijatelj človeški, gozd je varh rodovitnosti zemlje.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico.

Spisal Ivan Nep. Boštjančić.

Čeravno se dandanašnji poduk in odgoja gluhonemov, to je onih nesrečnih ljudí, ki so gluhi in pa mutasti, materijalno iz javnih zalogov podpirata, te žrtve vendar ne morejo zadostovati niti gledé števila javnih odgojilnic niti gledé vspeha pri podučevanji. Število gluhonemov je žalibog veliko; njihove pomanjkljivosti tirjajo poseben poduk, kterega v svojem rojstnem kraji navadno ne morejo imeti; njihovci so pa redkokrat v stanu plačevati stroške, ki jih vzrokuje večletna odgoja na tujem kraji. Te okoliščine so vzrok, da ne zdajo tudi veliki pripomočki in da en del teh nesrečnežev še zmeraj ne more dobiti prostora v njim namenjenih zavodih.

Obžalovanja vredno je, če zanemarja polnočutni otrok šolski poduk — a brezi dvombe je stokrat žalostniše, če gluhomutec neodrejen ostane. Dovolj bode nam premisliti, da neodgojen gluhomutec ne pride do spoznanja najvažniših verskih resnic, ki jih polnočutni otrok lahko dobiva že v rednem družinskem življenji, pri kristijanskem nauku, pridigi itd. in jih je tudi velik del človeštva v starem in novem času v istini dobival in jih še vedno dobiva. Zavod gluhonemov pa nima samo te naloge, on mora nadomestovati ljudsko šolo popolnoma, in v tem obstoji važnost njegova. Ako pa je gluhonemnica zrejancem svojim stvar tako potrebna, njihov blagoslov za čas in večnost: kako niso obžalovanja vredni oni, ki se pri enacih pravicah na sočutje in pomoč vendar morejo zavrniti, — ker v odgojilnici za-nje prostora ni!

Ker je za podučevanje gluhonemov čas navadno prekratko odmerjen, sklenil sem podati načrt, po kterem naj bi se gluhomutci pripravljali že v ljudski šoli za sprejem v kako odgojilnico. Pred vsem pa hočem govoriti o gluhonemosti, njenih vzrokih in nasledkih in nekaj o naravni omiki.

Prvo poglavje.

O gluhonemosti, njenih vzrokih in nasledkih.

1. O gluhosti in njenih vzrokih.

§. 1. Gluhoném ne sliši in ne govorí. Gluh je on, ki prav nič ne sliši, ali pa tako malo, da ne more slišati glasno govorečega soseda. Gluhost je kakošenkrat prirojena, večkrat ogluši pa človek po rojstvu svojem, in sicer že v prvih letih življenja. Pri prirojenej gluhosti je opombe vredna resnica, da so nektere družine, ki štejejo po dva, tri in tudi več že pri rojstvu gluhih otrok — kakošenkrat samo stariše ali samo mlajše otroke, tu vse dečke, tam vse deklice; v kacih družinah štejemo celó več rodov z otroci, ki so že pri rojstvu gluhi, težkoslišeči, in tako se zdi, da gluhost prehaja od očeta na sina. Razjasnilo te tako čudne, kakor žalostne prikazni, nam so zdravniki še na dolgu.

Po rojstvu ogluší človek zaradi kacega mehaničnega vdarka ali zaradi bolezni. Močen pretres s sunom ali padom, nesrečen vdarek na glavo, posebno v letih prvega razvoja, nas znajo oglušiti. Ker so pa bitni, notranji deli slišal skriti v prostorih tako zvane skalnate kosti, so take nesreče, hvala Bogu! jako redke. Strašneje nasledke imajo v tem obziru premnoge otročje bolezni, na pr. osepnice, škarlatna vročica, koze, zvijavice, vnetje možganov in posebno tudi železni otoki (škrofelni); zaradi ene ali druge omenjenih bolezni je veči del gluhonemov oglušelo.

§. 2. Zdaj si tudi lahko razlagamo, zakaj je tako ogromno število gluhonemov — rekel bi skoro vsi — ubozih starišev. Snažnost života in obleke, v vsacem obziru primerna hrana ovirajo one bolezni in jih polajšujejo, ako so se prikazale, ko je nesnažnost in slaba življava pospešujete in vekšate. Dalje so nektere omenjenih bolezni le zato nevarne, ker se prerade vmaknejo na notranje dele in potem žalibog dovoljkrat nevarne postanejo slišalom; ta nevarnost se povsod pokaže, kjer se bolnikom preslabo streže. Druge, kakor koze, zvijavice, vnetje možganov se dadó po hitri zdravnikovi pomoči že v začetku zatreti, ali če ne več, se njihovi škodljivosti vsaj moč odvzame. Žlezni otoki poslednjič so, ne gledé na prirojeno pokvarjenost sokov. navadni nasledek nezadostljivega prehranjevanja, na pr. čezmerno, skoro edino vživanje krompirja. Pretehtajoče vse to in ob enem resničen, deloma neogibljiv stan revniših družin, nas ne more osupniti, da nahajamo gluhost v krogih nižega ljudstva v takem številu.

(Dalje prihodnjič.)

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola" ljubljanskega.

(Dalje.)

K.

Kammgriff, prijem z dlanjo.
Kammhieb, sek notranji.
Kammlage, polaga dlani.
Kampf, boj.
Kampfbewegung, gibanje pri boji.
Kämpfen, bojevati se.
Kämpfer, bojevalec.
Kampfstellung, vstop pri borbi.
Katzendrehsprung, mačji skok z obratom.
Katzenriesensprung, mačji veleskok.
Katzensprung, mačji skok.
Kegeldrehung, koželjasti obrat.
Kehre, okret.
Kehrabsitzen, okretni odsed.
Kehraffensprung, okretni opičji skok.
Kehraufsitzen, okretni nased.
Kehre mit Drehung, okret z obratom.
Kehre in den Stand auf dem Pferde, okret v stojo na konji.
Kehrschwung, okretno vihtenje.
Kehrseite, rob.
Kehrwende, okret zadej.
Kehrwendeaufsitzen, okret z obrto zadej.
Kernwurf, ravni met.
Kibitzgang, pribja hoja.
Kibitzlauf, pribji tek.
Klappen, klopotati.
Kletterbaum, plezalno drevo.
Klettergerüst, plezála.
Klettermast, jadrana za plezanje.
Klettern, plezati.
Kletterschluss, plezalni sklep.
Kletterstange, plezalica.
Klettertau, plezalna verv.
Klimmen, popenjati se.
Klinge, rez.

Klingenrücken, hrbet.
Klingenschärfe, ostrina.
Klingenschneide, rezilo.
Knirken, sključati se.
Knirkmühle, sključeni obgon.
Knirkschwingen, sključeno kolebati.
Knickstütz, sključena opora.
Knickwippen, kolebati v sključeni opori.
Knie, koleno.
Kniebeugen, koleno upogibati.
Kniebeugung, upogib kolena.
Knieen, klečati, poklekniti.
Kniefall, poklekljej.
Kniehang, kolenja vesa.
Knieanfschwung, vzlet s kolenom.
Knieheben, dvigniti koleno.
Kniekreisen, koleno krožiti.
Kniescheibe, šipica.
Knieschnellen, izprožiti s kolenom.
Kniesprung, kolenji skok.
Kniestrecken, koleno stegniti.
Kniewechsel, menjava kolena.
Kniewechseln, koleno menjati.
Kniewelle, obgon na kolenu.
Kniewippgang, hoja v kolenjem kolebanji.
Knopf, butek.
Knoten, vozel.
Kolonne, kolona.
Kolonnenmarsch, pohod v kolonah.
Kolonnenstellung, vstop v kolone.
Kommandiren, veleti.
Kommandowort, povelje.
Kopf, glava.
Kopfbewegung, gibanje z glavo.
Kopfdeckung, kritje zgoraj.
Kopfdrehen, obračati glavo.
Kopfhieb, sek zgorej.
Kopfkreisen, krožiti glavo.
Körper, telo.
Kreis, kolo.
Kreisbogen, okrogli oblok.
Kreiseln, vrteti se.
Kreisdeckung, kroglo kritje.
Kreisdoppelfinte, dvojna krogla lest.
Kreishieb, krogli sek.
Kreislauf, kolotek.
Kreiswechsel, menjava krogov.
Kreuz, križ.
Kreuz am Pferde, hrbet na konji.
Kreuzabschwung, križni odkoleblej.
Kreuzaufschwung, križni vzlet.
Kreuzbiege, križni ugib.
Kreuzen, križati.
Kreuzschrittstellung, križna stoja.
Kreuzüberschwung, kolebaje prevrniti se.
Kugel, obla.
Kurze Deckung, kratko kritje.
Kurzer Hieb, kratki sek.
Kurze Kreisdeckung, kratkokroglo kritje.
Kurzwippen, kolebati nizko.

(Dal. prih.)

Ozir po svetu.

Iz Ruskega.

Iz Petrograda $^1/_{12}$. aprila. —η—

„Naród guljajet, a vi vse eščé dóma?“ — me je nagovorila na vélikonočni pondeljek devočka, prišedša sobo pospravit. „Što eto do menjá, guljajet li narod, ili ne guljajet?“ — jej suhoparno odgovorim, kakor človek, ki se za nič na svetu ne zmeni, razun za knjigure. „Segodnja stóit truda, pokinutj knjižki i posmotretj na plóčadj“. — Što mnje smotretj na ploščadi? šubu, kosmatuju borodu ja vižu i doma v zrkale“. — O, ne uželi! tam i nežnija ščečkí“ — se je poredno nasmejala. Naj se pa zgodí po tvoji volji, vsaj ne bom tvoji metli na poti, si mislim, pokidam knjižki na polico ter se odpravim iz svojega ostrovskega samotarstva čez Njevó — Prekrasno — v soboto večer, ko sem šel gledat, kako je za „Voskresenije Hristóvo“ razsvetljen „gorod i kupol Isakijevskago Sobora“, i kako pravoslavnije „hristosujutse“ (poljubujejo se pri vstajenji Kristusa) — moleli so v zrak goli jambori, v Njevski pristanji (luki) zamrznjenih, parobrodov i ladij, i peš sem šel čez Njevo, kakor po suhem — a v pondeljek, kaka sprememba! — sinja Njeva se je probudila v svoji „granitni postelji“, razdrobila je svojo petmesečno, mrzlo odejo, i mogočno vali orjaške plošče ledú v finski zaliv, z jamborov ladij vihrajo trojebarvni „flagi“, i meni — bilo je treba iti na most. Po admiralitetskih buljvarih i vsej dolgi i široki ploščadi je mrgolelo brezštevilnega ljudstva. Na trgu je improvizirani, tako rekoč, celo mesto balaganov (pestrih lesenih hiš): dve prostorni gledišči s sedeži od 10 kopejk do 5 rubljev, plesišča, lavki, zverinjaki, cele vrste meled (ringeljspielev), konjičkov, gugalnic, visečih čolnov, ki se zibljejo po zraku, kakor „no volnistomu morju“. Tu kažejo velikane, tam pritlikovce i druga čudovišča prirode; tu igrajo gimnastiki kavkasko vojsko, tam uganja na balkonu predivobradi „nájac“ svoje burke, se meče z medvedom, dokazuje iz stare knjigure, da so smešljivi satiri, ki kinčajo pestri balagan, njegovi dedje; godba tu i tam, streljanje, petje — „Narod udovljetvorajet sebé“ i se smeja — nehote (vsaj ni bilo mogoče drugače) sem se posmejal ž njim za 20 kopejk. Odpravim se dalje med lavkami i balaganimi, iznad kterih vihra celi gozd raznocvetnih zastav; posestniki balaganov niso bili ravno izbirčni v tem. Malafejev drugače — iznad njegovega gledišča vihrajo le slavjanske trojecvetne zastave, i lampice, s kterimi on razsvetljuje po noči zunanje stene svojega balagana, so ubrane le v slavjanskih „cvetah“ v razne podobe. Malafejevo gledišče bilo bi vredno tudi znotraj ogledati, si mislim, ter se oziram, kod bi priril do tega ali druzega vhoda — pa hohot i vrisk zašumí izmed „tolpeščese“ množice: miza, naložena z vrelimi samovari se je prevernula i zalila s čajem korbo pirožkov i škaf morožnago (ledetine) — mladi fantina se joka, da bi granitno Njevsko steno ganil. Neki „barin“ si sname medvedjo šapko z glave, vrže va-njo „rub“ ter pobira kopejke med hrohotečo množico. V malo trenutkih se obrne k fantu: „Vo skoljko ceniš tvoj tovar“? — „V dva rublja“ — „Vot, dva rublja! no što sdelatj s dvacatju cetirmja kopejkami“? — „Ja posmotrju bitvu Ruskih s Kabardincami“ (kavkaski narod). — Gospod mu dá še ostalih 24 kopejk, fantina se sladko nasmehne, zavpije: „Blagodarju vas! spasibo!“ ter teče v balagan, kjer so se ravno streljali, da je po vsej ploščadi grmelo.

Na to sva se srečala s prijateljem ter odpravila na Njevski prospekt. Široka ulica je bila v svojem ustji na trg pravi Babilon. Konsko-železnični i podobni „diližansi“ imajo te dni tukaj svoj kolodvor, ali če hočete, svoj koloobrat, ker jim je pot čez admiralitetsko ploščad zaprečena, dokler „narod guljajet“. Med neštevilnimi „ekipažami“ i „tolpeščimse“ narodom pririjeva na prospekt i se trudiva dalje skoraj s takim vspehom, kakor čolnič proti valovom dereče reke. Po sredi prospekta drdrajo vsakih 5 minut trije z narodom do vrha napolnjeni „konnodorožnije vagoni“; na desno njih se podé gori, na levo doli po prospektu tiseči i tiseči ekipažev *) (ekvipaž) vseh zvanjij, od igrači podobnega lehkega izvoščeka, ki letí po ulicah, kakor na krilih, do težkega, v srebro okovanega „kučera“ dvorjanskih „veljmož“; po tratnarah se ziblje peši narod. Tu se vidijo vse noše, frak i čamara, najnovejša moda i staroruski kaftan, kot sam bog Mars strašni kozak i črnolasi drobni Črkes. Na križpotjih se množica zajézi, vrsta ekipažev (ekvipaž) čaka trenutka, da bi zdrdrala čez prospekt, tropa fantalinov na vsakem voglu i prehodu vpije: gazeti! samije novejšije telegrami! revolucija v Pariže! bileti z vijigrišami! bumagi! špički! Tam spet pred kakim modnim magazinom zagradé pot „prelestne“ krasavice; tu se množica smeja „udovljetvorivšemu sebe“, ki ne neha krasnolici „znakomki“ ponujati „hristosovanija“, dokler mu s prstom ne popreti mož „poredka“. — Kar preide dober pešec v navadni dan v pol ure, komaj sva prerila v petih četvrtih ure skozi pestro družbo. „U traktira“ na mehkem divanu si ohladiva potrta kurja očesa i zdruzgane komolce ter upokojiva kričeči želodček s „kubkom peter-

---

*) 20.000 je v Petrogradu samih številjenih izvoščekov.

burskago eksportnago". Za pet kopejek naju prepelje „konnodorožnij diližans" nazaj na ploščad.

Zvečer je osnoval slavjanski blagotvoriteljni komitet „boljšoj hudožestvenno-literaturnij večer" v véliki operni hiši. Večer sicer ni bil srečno izbran; v Mihajlovskem gledišči je bil benefic jako priljubljene francoske igralke, v Aleksandrinskem je prvič po odpustu na oder stopila druga slavna igralka, igralo se je tudi v vseh drugih gledišči, vendar se mora reči, da je komitet svoj namen več kot dosegel; v vsakem obziru se je izteklo sijajno. Ljubitelji umetnosti so se zbrali v velikem številu, posebno viši stanovi so bili v obilnosti nazoči, tako državni kancelar knez Gorčakov, predsednik ministerskega komiteta knez Gagarin. Iz programe, sestavljene iz 26 številk, omenim le te stvari: „Pervaja vstreča Slavjan z rimskim Kesarem" i „živaja kartina k etomu" — je poslušalce globoko ganila. Gospodična kneginja Engaličeva je prekrasno pela „Slavjanskuju pesnju"; njo so obdarili z belimi venci, prepletenimi s trakovi v slavjanskih cvetih, i tako dolgo klicali, da je slavjansko pesen ponovila. Pozneje je pela ravno ta kneginja prelepo arijo iz opere „Žiznj za Carja" ter je bila petkrat klicana. Navdušenost je do vrha dokipela pri poemi gospoda Tjutčeva: Černoje morje"; za vsako štrofo je sledilo gromovito ploskanje in pesnik je moral celo poemo ponoviti. Živih podob k tej poemi ni mogoče dostojno opisati, še menj čutov, ki so jih one vzbudile v ruskih srcih. Prva podoba je kazala Črno morje, pokrito z gosto meglo; na bregu je ležalo nekaj trhlih kosov razrušenih ladij; na holmcu je sedela Rosija s povešenim vojenim praporom; pri njenih nogah je ležal v verige vklenjeni Neptun s povešenim trizobcem. Godba je otožno igrala. Megla začne rdeti — zánaves pade. Druga podoba: Morje čisto; na horizontu se dovolj jasno vidijo ladije, Neptun, vže nekoliko oprt na trizobec trga verige. Tretja podoba: Mnogobrojni flot; Rosija stojí ponosno na holmcu z vihrajočim praporom, Neptun jej kaže s trizobcem na flot. Po drugi podobi gromoviti „urá!" po tretji ni bilo konca klicanja, dokler je niso ponovili — cela hiša se je vzdignila i pela stojé „narodni gimn". Pri apoteozi Rosije je bilo posebno zanjimivo, kako Čeh Poljaku prigovarja, posnemati zgled drugih Slavjanov; Poljak se je držal, kakor človek, ki bi rad ubogal prijatelja, i sam ne vé, zakaj ga ne uboga. — Ta literaturna beseda se je tako dopala, da so jo včeraj ponovili.

(Dalje prihodnjič.)

Lepoznanski del.

Propást srca.

Svobodno po hrvaščini posnel Josip Levičnik.

(Dalje.)

Grôze se zgrudi ter pade Rozina, od neizrekljivega zavzetja nadvladana, enaka pogaženemu črvu ob kraji krnirja na tla. Svojo ljubezen, svoje poštenje, svojo prihodnost! — vse vidi hkrati vničeno ter v prah pomandrano! In kaj hoče početi z mrličem? Kaj bode k temu rekel oče, kaj mesto, svet? Kako bodo sodnije šle vsemu temu na sled? In kako bodo sodnijska izpraševanja poleg njenega že tako do smrti presunjenega in ranjenega srca ognjusile tudi čast očeta njenega? — Vrh tega pa bo prisiljena, da sama javno na vid postavi pred vsem svetom svoja skrivna čutstva, ter iskreno ljubezen svojo. To in še sto druzih rečí sukalo se jej je v strahovitih vrtincih po možganih, in vsa njena čutila vtopila so se v morje neizrekljivo žalostne, sramote polne prihodnosti. — Čez dolgo se še le zopet po malem razbere; zlasti pa jo je v zavest probudil žalostni jok in stok, ki se je razlegal raz dvorišče gori skozi žalostno nočno tišino. Sluga, ki je bil generalu naznanil skrivni dohod kapitanov, prejel je bil ravnokar obljubljeno kazen za svojo videzno lažnjivo obrekovanje.

Rozina odpre okno. Jok je prenehal, a Ivan — tako namreč je bilo slugu imé — korakal je proklinjajoč in z zobmi škripaje ravno preko dvora. Kaj da se je ravnokar ž njim zgodilo, se vé, da se revici Rozini še sanjalo ni. V tem hipu prešine jo nova misel; videzna zvezdica upa približči jej zmed tamnih gromonosnih meglá. — „Ivane!" zakliče tiho Rozina; „Ivane! pridi hitro hitro gori!" On posluša, in tudi uboga.

„Ivane! bi mi li storil ljubav?" zavpraša došlega. „Ne bo ti žal, ako mi spolniš prošnjo mojo; videl boš, da te prebogato poplačam; samo zakleti se mi moraš pri Bogu in vseh nebesih, da živi duši ne črhneš o tem besedice. Glej! ta-le krnir odnesi, pa dobro glej, da te nihče ne zapazi. Znan ti je globoki ribnjak zunaj mesta. Tje krnir zanesi. Ob bregu je privezan čolnič; v njega sedi, odrini tje na osredje in potopi krnir v globočino ribnjaka. Hočeš li to storiti? In nikomur nič o tem praviti?"

Sluga je v vse to pritrdil, akoravno se mu je vsa reč zdela nekako čudna in zamotana. Al pogled na svitle cekine je naglo razpihal vse sumnje in dvombe. Tako je tedaj malovredni in razuzdani človek, ki je že zdavnej zaslužil, da ga general spóka iz službe, dobil hčerko njegovo v zanjke svoje. Mislil si je sam pri sebi: to bode odslé krasno življenje! — — — jadrno toraj zgrabi krnir, zadene ga proklinjajoč, da je tako vražje težak, ter odide.

Polnoč je bila minula, na ulicah ni bilo žive duše, in nevidjen dospe sluga srečno do ribnjaka. Proklinjajoč zopet svoje težko breme telebi tu na tla; — pokrovec se razkolje, in — mrtvo truplo kapitanovo izvali se iz krnirja.

Mesec se je bil prikazal ravno ta hip izza oblakov ter obsijal s svojimi bledimi žarki strahoviti ta nočni prizór. Ivan se nekako preplaši; al misel na cekine in brezskrbno prihodnost ga kmalu zopet ohrabri. Hudomúšno se posmeja, ter potihoma mrmra: „Da, da; saj sem vedel, da se nisem motil, ter videl res iti adjutanta skrivaj iz gospodičine sóbe. Ona zna lepe vragolije, veče kakor bi si kdo mislil!" S težkim trudom stisne in stlači poslednjič sluga zopet mrtveca v krnir, zapre pokrov, kar se je najbolje dalo, sede poleg krnirja v čolnič, odrine proti osredju ribnjaka, ter izvrši ondi do pičice na tanko svojo nalogo.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvo.

* Nemška knjižica za brambo národnih pravic Slovencev je ravnokar v Mariboru na svetlo prišla pod naslovom: „*Politische Erörterungen zum Verständniss der Vergangenheit und Gegenwart*". Knjižica ta je prvo delo, s kterim je katoliško-politiško društvo Mariborsko pričelo svoje delovanje, in da bi temeljito in pred vsem drugim razjasnila poštenim Nemcem, kaj da Slovenc, hočemo, zato se je pisala knjižica v nemškem jeziku. Al mož, ki je to knjižico pisal, ni le iskren Slovenec, ampak pošten Avstrijan je skozi in skozi. In kako je razloženo vse to, kar knjižica obsega? Tako jasnoi tako bistroumno, tako logično, tako mirno brez vseh fraz in sofizmov, da je res veselje čitati dobro brošurico. Želeti je tedaj, da bi jo v roke dobili posebno oni Nemci in Nemke, ki okuženi po „Tagespošti", „Tagblattu" in enacih strupenih listih, še omahujejo,

da ne vedó: ali voditelji Slovencev trdijo pravo ali sovražniki njihovi? Nemškutarjev zagrizenih in onih, ki delajo na razpad Avstrije, se ve, da tudi ta knjiga ne bode ozdravila; kajti te bode spametoval le hudourni čas. — Naj bi se tedaj prav obilo razširila po našem svetu, vsaj z 20 soldi (tolikošna je knjižici cena) se po njej mora zasejati obilo dobrega sadú. Dobiva se v Mariboru pri Ed. Ferlincu in Ant. Novaku, kakor tudi pri odborovem tajniku prof. Majcigerji. Tudi po Giontini-u in Klerr-u v Ljubljani se more dobiti.

Dopisi.

Trst 19. aprila. — Mila spomlad sè svojo zeleno odejo nas je kar na enkrat objela; drevje je že vse zeleno, trta in druge reči se dobro razvijajo. Mraz ni toliko poškodoval, kakor smo se s prva bali; vse se je nekako popravilo. — Zopet je bil veseli dan 16. t. m. v Rojanski čitalnici; sešlo se je ogromno število udov in rodoljubov tudi od daleč. Jako mične so bile deklamacije naših mladih deklet in fantov, posebno pa moram omeniti sedmoletnega dečka g. Dolinarjevega, ki je deklamoval „Za Hrvate naše brate“ tako izvrstno, da mu je vse ploskalo. Po deklamacijah je bila gledališka igra „Samo“, o kteri na kratko le to rečem, da moremo ponosni biti, da imamo tako vrle igralce; zato jim v imenu vseh poslušalcev iskreno hvalo izrekam. Omeniti pa moram v tej igri še to, da „Triesterica“, ki ni nič boljša od ljubljanskega „Tagblatta“, je zatrobila na vélikonočno soboto, da Rojanska čitalnica napravi na vélikonočni pondeljek „besedo“ z igro „Samo, slovenski kralj“. Policija, bravši „Samo, slovenski kralj“, precej pošlje komisarja, da knjižico vzame in jo pod ostro cenzuro dene. Al ker se ni nič našlo, na kar bi se mogel kak renegat obesti, prišla je brez ovire na oder. Ker je bila z veliko pohvalo sprejeta, zato upamo, da nas igralci še enkrat ž njo razveselijo. Tombola in lepe pesmi so končale veseli večer. Tržačan.

Rojan 18. aprila. — Zahvaljujemo se prebivalcem Kranjske gore prav srčno, ki so našega vrlega uda g. Valentina Mertelna slovesno na pokopališče spremili. Naša čitalnica je zgubila navdušenega narodnjaka. Pozno sicer smo zvedeli njegovo smrt, a vendar veliko prezgodaj. Bodi mu zemljica lahka!

Ivan Dolinar, društveni tajnik.

Zreče na Štajarskem 16. aprila. J. K. — Naj drage nam „Novice“ blagovolijo iz našega kraja vzeti nekoliko vrstic v svoj predalček. — Kakor je ošabnemu Napoleonu III. glorija zginila, da je moral zapustiti svoj prestol, tako tudi se je zgodilo našemu nemškutarskemu županu Vukošeku; tudi on je moral zapustiti prestol županijski. Vrtal in skušal je sicer obdržati se na tem prestolu in klical na pomoč c. k. okrajno glavarstvo v Celji, al vse mu ni nič pomagalo; znebili smo se ga; padel je, da ne bode več vstal; namesti njega je bil od novih odbornikov izvoljen Peter Dobnik, po domače Bučar. On je zvest državljan, rodoljub in dober kristijan. Jurij Hren, Jože Potočan, Miha Gačnik, Valentin Rušnik, Matija Kukovič so novi odborniki. Zdaj je za cerkveno stran veliko bolje. Tudi ob šolsko nadzorništvo je prišel. Zdajci pa ga je huda jeza popadla, ter nas začel vse od kraja tožiti, da smo podpihovalci in šuntarji ljudstva itd. Naj bi raji skrbel, da dragi most čez Dravino hitro skonča! — 29. prosenca se je v Konjiškem trgu začelo katoliško-politično društvo v hiši pri Druškovci; že v prvem shodu se je zapisalo 100 udov, in zdaj jih šteje že blizo 200 udov; imeli smo zdaj že tri prav izvrstne seje. Društvo je poslalo milovalno pismo v slovenskem jeziku do svetega Očeta Pija IX. Ker je zdaj šel naš občespoštovani gospod kanonik Jožef Rozman, prvomestnik društva, v Rim, je vzel to pismo seboj, da ga predloží sv. Očetu. Vložilo je naše društvo že tudi protest zoper nove šolske postave in pritožbo uradnijam, da se tako slabo spolnuje §. 19. temeljnih postav in se nam ne dadó pravice, ki narodu našemu gredó. 4. seja bode 30. aprila. Tudi pri nas v Zrečah bomo osnovali katoliško-politično društvo; saj nam ga je živo potreba, ako še kaj hočemo ubraniti napačnih volitev, kakor je bilo dosehmal. — Pred 6 leti sem si jez naročeval iz Ljubljane prsni sirup, ki je ljudém prav dobro pomagal. Zdaj ga ne dobim več. Zatoraj prosim sl. vredništvo „Novic“, naj pozvé, kdo ima v Ljubljani tako zdravilo in nam naznani.*)

Metlika 14. aprila. — Z veseljem smo v št. 15. „Novic“ čitali, da v poslednji seji je odbor družbe kmetijske okrajnemu šolskemu svetu tukajšnjemu podaril 200 divjakov za šolski vrt, in da prihodnje leto dobí žlahnih cepičev. Iskrena zahvala za to radodarnost izrekamo kmetijski družbi. Kar pa se tiče poprošenih pešek, moramo opomniti, da se ni čuditi, ako bi jih bili nekoliko iz Ljubljane radi dobili. Šolski vrt je nam še le pred enim mesecem po milosrčnosti našega velečastnega župnika gosp. Antona Reš-a v šolsko korist prepuščen bil, toraj nam ni bilo na misli popred pešek nabirati, predno nam ni bil prostor za setev zagotovljen. Vprihodnje se vé da bodemo si pešek dovolj preskrbeli. V tem malem času, kar nam je novi šolski vrt v rokah, smo vže do 700 dreves nasadili, in nadjamo se v kratkem jih še toliko nasaditi. Bog daj vspeh temu ravnanju!

Odbor okrajnega šolskega sveta.
Kapelle, predsednik.

Iz Zatičinske okolice na Dolenskem. (*O novi cenitvi zemljiški*). Da smo mi Kranjci in še posebno Dolenci z zemljiškim davkom hudo preobloženi, to je že starodavna pritožba in tako očitno pred svetom ni nobeden še naših ran tolikrat in resnično odkrival kakor naš deželni zbor, v kterem smo čuli tudi glas grofa Antona Auersperga. In dosegel je to, da je milostljivi cesar ukazal, da vsako leto se odpiše nekoliko davka. Morebiti je naš deželni zbor tudi najbolj povod temu dal, da se zdaj po vsem cesarstvu cenijo zemljiški davki na novo. Kamo so prišle naše kmetije, prepriča se vsak lahko, naj gré le gledat naših hlevov, pa šteje goveda, prešiče, konje; videl bode, da je živine — glavnega stebra vsacega kmetijstva — premalo, a tudi kakošna je! Potem pa naj gre gledat v Ljubljano k tisti gospóski, ki ima zapisane dolžnike, in videl bode samo v letu 1870. zarad zaostalih davkovskih dolgov tavžent in tavžent eksekucijskih intabulacij; pa naj gré še dalje k okrajnim sodnijam in naj preračuni silne stroške za te intabulacije. Al niso vse to žive a žalostne priče, kako od leta do leta raste uboštvo ljudstva našega? Ubogi kmet zdihuje, da vkljub temu, da pridno dela, varčno gospoduje in nič ne zapravlja (zanikernih gospodarjev in takih, ki pijančevajo, ne štejemo tù vmes), si vendar ne more pomagati na bolje.

Ko je lanska naša „Pratika“, ktera se v nobeni hiši po kmetih ne pogreša, nam povedala, da se bodo zemljišča na novo cenila in po tej cenitvi drugačen zemljišk davek ustanovil, mislil si je marsikter kmet· hvala „Pratiki“, da nam tudi pové in razjasni, kar zadeva našo kožo! Bog je res milostljiv in pravičen; on vidi naše nadloge in reve in nas hoče po novi postavi rešiti silo težavnega stanú. Al se vé, da pomoč

*) Obrnite se na štacuno gosp. Wenzel-na v Ljubljani; on ima mnogovrstne prsne sirupe. Vred.

nam more očitna biti; breme se nam mora djansko polajšati, sicer vse naše upanje splava po vodi. Letošnja „Pratika“ nam pa ni nič omenila, kako in kaj je o tej zadevi. Zato hrepenimo zdaj po tem, kar nam „Novice“ povedó o cenilnem delovanji. — 17. dne t. m. so bili župani in drugi zvedenci poklicani po naši okrajni cenilni komisiji v Zatičino ter so bili poprašani za ceno naših pridelkov od leta 1855. do 1869. Ker pa si posestniki nismo nikoli zapisovali cene prejšnjih let, nismo bili v stanu druzega povedati kakor le poprečno ceno, kakor nam je v spominu bilo, tako-le: vagán prosá 1 gold. 60 kr., ajde 1 gold. 60 kr., lanenega semena 3 gold., krompirja 70 kr., repe 20 kr., cent prediva 10 gld., deteljnega sená 60 kr., senožeškega sená sladkega 50 kr., kislega 25 kr., mešanega 30 kr., močvirnega 15 kr., otave sladke 40 kr., kisle 20 kr., mešane 25 kr., zimske slame 20 kr., poletne 25 kr., vedro vina 1 gld. 20 kr., seženj drv trdih 80 kr., mehkih 40 kr., deteljnega semena cent 30 gld., gozdne stelje en voz z 10 centi 20 kr., cent gnojá 2 gld., 1000 trt 10 gld., vprega 4 kónj za dan 10 gold., dveh 6 gold., enega 3 gold., 4 volov 7 gold., dveh 4 gold., dnina navadnega delalca na dan 80 kr., posebno izurjenega 1 gold. 20 kr. — Naj pri tej priliki omenim še to, da lansko leto sta dva gospoda od okrajne cenilne komisije malo časa bila tukaj in da je neki cenilni inšpektor prišel v Zatičino pozvedit, po čim da grajščina svoje senožeti v najém daje. Najemščina grajskih senožet je veliko viša kakor druzih, zato si mislimo, da je gospod inšpektor tudi poprašal, od kodi ta viša cena? in če je, kakor posel njegov zahteva, to izprašal, gotovo je zvedel, da tù so bili umetno in drago napravljeni ribnjaki nekdanjih tukajšnjih minihov, in da bi krivično bilo, ako bi se tak svet jemal za merílo pri cenitvi druzih. — Kar se tiče cene drv, ne bi bilo v nemar puščati, da gospodar, kteri vsako leto 100 sežnjev (klafter) lesá pravilno brez poškodbe gozda v razmeri k temu, kar ga doraste, prodati more, od tega pa le 10 sežnjev po 5 gold. spečati more, mora vseh 100 sežnjev s številko 50 gold. razšteti (razdeliti), in da le po tej razštevi se najde prava cena za seženj drv. — Konečno pa še to: Živo želeti je, da oni gospodje, ki imajo izvršiti cenitev, ne bi pozabili, da cena pšenice, rží, ječmena in ovsa po ljubljanski tržni ceni ne more veljati za naš domači pridelek, kajti una je merjena po veliko boljem iz Ogerskega pripeljanem žitu.

Iz Razdrtega 19. avg. (*Očitna zahvala.*) Razglasite drage „Novice“ prisrčno zahvalo vsem dobrotnikom, kteri so pogorelcem našim na pomoč pribiteli. Prva pomoč nam je dospela že na dan požara, ko je c. k. okrajni glavar gosp. Globočnik 100 gold. razdelil siromakom in potem se marljivo prizadeval, da so presvitli cesar v ta namen 400 gold. darovati blagovolili. Slavna čitalnica z 170 gold. in kazina s 30 gold. v Postojni ste siromakom našim naklonile lepo pomoč; ravno tako ljubljanski „Sokol“ s čitalnico združen z veselico v Tavčarjevi dvorani z 78 gold. Gospod Kafov iz Ljubljane je podaril 100 gold. in gospá Lenasi iz Gorice 60 gold. Gospod Anton Mihieli iz Razdrtega, posestnik in tudi sam pogorelec, prepričan o veliki nesreči, je podelil 50 gold. Še je več drugih blagih src, ki so v ta namen darovali, kterim se sploh zahvaljujemo v imenu nesrečnih pogorelcev ter jim hvaležnih src zakličemo: Bog Vam povrni stoterno!

V imenu odborovem:
Anton Osana.

Iz Kamnika. (*Očitna zahvala.*) Podpisani odbor šteje si v svojo živo dolžnost, da očitno hvalo izreka dobrotljivemu podporniku naše čitalnice gosp. Alojziju Stadlerju, kositrarskemu mojstru (Spängler) v Kamniku za njegov velikodušni dar. Naredil je namreč naši čitalnici zopet dva jako lepa lestenca (lustra), ktera kaj lepo kinčata sedanje veče čitalničine prostore. Naredil ju je rodoljubni mož za tako malo odškodovanje, da lahko rečemo, da jih je čitalnici le podaril. Bodi mu za to prisrčna zahvala! Ob enem pa take lestence prav posebno priporočamo čitalnicam vsem, ki nimajo plinove osvečave, da si jih omislijo. Narejeni so za 6 petroleumovih svetilnic; to pa toliko svitlobe daje, da zadostuje skoro za vsako dvorano; pri vsem tem se pa gotovo več ko polovico stroškov za svečavo prihrani. Vrh tega pa so tudi kaj lep kinč čitalnici. Tudi za cerkve bili bi pripravni. Konečno naj bode rodoljubni g. Stadler priporočan tudi cerkvenim predstojnikom, ako jim je treba zvonikov (turnov) pokrivati. On je lepo okusno in natančno izdelal zvonik tukaj na „malem gradu“ in na „žaleh“, kakor tudi zvonik v Nevljah pri Kamniku in v Mediji pri Zagorji. Za vsa ta dela mu predstojništva omenjenih cerkvá gotovo bodo radi najboljša spričala dali. Sploh ima vrli ta obrtnik veliko zalogo druzega v njegovo rokodelstvo spadajočega blaga.

Odbor čitalničin.

Iz Kamnika 20. aprila. — Da bi obilo prostora imele naše mile „Novice“ za bolj lokalne zadeve, napisal bi jim lahko veliko o čitalnici naši; al ker vem, da imajo mnogovrstnega gradiva na kupe, omenil bodem na kratko le to, da so nas naši vrli igralci in igralke zeló razveseljevali z gledišćinama igrama „Zgubljeni sin“ od Fr. Šilvestra, jako ginljivo igro, in z veselo igro „Ultra“. Le tako naprej gospodje in gospodičine! mati Slovenija ima veselje nad vami. Krepko je treba stati, a vse na tanko in premišljeno ravnati, kajti naši sovražniki so nam vedno za petami, in vsako priložnost, da! še celó „božjo pot“ porabijo, da bi nam bili na škodo; vlovili so celó par častilakomnih čitalničarjev, ktere imajo za orodje, da bi med nami delali zdražbo; al dozdaj jim je še povsod spodletelo, kajti iskrena volja in stanovitnost pravega domorodca je kakor skala nepremakljiva, in tacih poštenih mož, hvala Bogu, ni ravno malo pri nas. — Snuje se zdaj od nemškutarske stranke nek „Damenverein“ tukaj; ude za to društvo je kaj marljivo uradnik g. Lileg nabiral; njih naloga bode menda postrežba ranjenih vojakov. Ali mar že tako po vojski smrdí med našimi nemškutarji? Radovedni smo, koliko kruha bode iz moke naših „damic“!

Iz Ljubljane. (*Iz odbora kmetijske družbe.*) Ministerstvo kmetijstva je vprašalo kmetijsko družbo, to je, dotični odbor: ali ostane pri svojih predlogih o tem, kaj in koliko naj se iz državnega denarja za letošnje leto dá podpore za povdigo kmetijstva in gozdarstva, ali če želí kaj drugače? Stavilo pa je ministerstvo to vprašanje zato, ker zdaj še le bo državni zbor dunajski dognal denarni proračun za leto 1871. — Po vsestranskem prevdarku je dotični odbor v nedeljski seji sklenil prositi ministerstvo, naj podelí za letošnje leto: za prvo ustanovitev niže kmetijske šole na Kranjskem 5000 gld., — za prvo ustanovitev vinske in sadjerejske šole v Vipavi, ali če je ne bode mogoče narediti, za enako šolo na Dolenskem 3000 gld., — za štatistiko kranjskih pridelkov 1000 gold., — za nakup kmetijskega orodja 1000 gold., — za gnojnišča 300 gold., — za nakup različnih semen 600 gold., — za povzdigo sviloreje 500 gold., — za sadjerejske in vinorejske namene 1000 gold., — v povzdigo predivstva za orodje in seme 300 gold., — za premije goveje živine in nakup plemenih juncev 6000 gld., — za nakup ovác 1000 gld., — za nakup prešičev 1000 gold., — za povzdigo čbeloreje 400 gld., — za povzdigo gozdarstva 1300 gld., —

za napravo kalí za napajanje živine v tacih krajih, kjer ni vode, 3000 gold., — vrtu družbe kmetijske v pomoč kmetijskih skušenj, nakupa semen itd. 400 gold.; — skupaj po takem 25.800 gold. Subvencije za stanovitnega potnega učenika kmetijstva se za letos ni prosilo dotičnih 1200 gld., ker še nimamo tacega učenika.

— (*Deželni odbor*) je deželni vladi na njeni dopis predlagal, da se leto 1871. za priprego plačuje po 63 krajc. od milje.

— (*Beseda v čitalnici naší s plesom*) v nedeljo, poslednja letošnje zimske saisone, bila je tako sijajna, da se dá primerjati le najlepšim Vodnikovim besedam preteklih let. Toliko je ta večer vrelo občinstva v národni dom, da je manjkalo prostora. Tudi c. kr. deželni predsednik baron Conrad je „besedo“ počastil sè svojo nazočostjo. In kdo je bil oni magnet, ki je v prijaznem pomladanskem večeru vendar toliko občinstva združil v čitalnični dvorani? V vseh točkah izvrstni program, ki so ga izpeljevale nam že dobroznane priljubljene močí, še posebno pa slavljena gospodičina Elena Pesjakova, ki je danes prvikrat péla v čitalnici in zadnjikrat na javnem odru. Naj nam je danes dopuščeno odstopiti od navadnega popisovanja posamesnih toček, v kterih so gospodičina pl. Neugebauerjeva, gospodje pevci, ki so peli samospeve in osmospev, gospodičine pevke in gospodje pevci, ki so peli zbore, in vsi drugi v glasbinem razdelku pomagali poveličati poslednjo „besedo“; kajti namen nam je le po občutkih, ki so vladali ta večer v čitalnici, razdeliti „besedo“ na dvoje, kterim je konečno pristopilo še veselje, ki se je izrazovalo v živahnem plesu po besedi. Gospá Kor. Šolmajerjeva je namreč do solz ganila poslušalce s deklamacijo „Graničara“, gospodičina Elena Pesjakova pa je s petjem svojim v pravem pomenu besede elektrizirala vse pričujoče. — „Graničar“, izvrstno poslovenjen po Fr. Cegnarji, je v malo vrsticah velika žaloigra, ktero nam je gospá Šolmajerjeva v vseh djanjih tako živo predstavila pred očí, da nas je grôza tresla pri besedah Graničarjevih: „kdo si?“ in smo žalosti koprneli, videti „prestreljeno njegovo mamico“. Navdušena pohvala je donela mojstrici v deklamaciji. To je bil ginljivi del „besede“. V drugem delu pa je mojstrica pesmi, gospodičina Elena Pesjakova nas očarala s dvema pesmama: ena je bila arija iz Verdijeve opere „Trovatore“, druga arija iz Gounodove „Ave Marije“. Prekrasni glas, umetnost pevanja, preljubeznjivi način, kako Elena poje, in vrh vsega tega še odlična cela njena oseba: vse to skupaj misli si, dragi bralec, in lahko bodeš razumel pohvalo tako gromovito, da se je zibala dvorana in da se poslušalci niso pomirili, dokler ní še enkrat stopila na oder in zapela nam mične Vilharjeve „tičice,“ kteri so zopet častitali viharni slava-klici in cvetlični šopki. Mati njena, slavna naša pesmica, gospá Lujiza Pesjakova, ki je tudi počastila to večernico s svojo nazočostjo, videla je zopet danes, kako narod slovenski vé ceniti, kar se izvrstnega poklada na oltar domovíni naši. In tako smo pričali, kar smo v začetku tega popisa rekli o sijajnosti poslednje čitalnične besede. Pevovodju gosp. V. Valenti izrekujemo pa še posebno zahvalo za vredbo interesantne besede.

— (*Bolnišnici ljubljanski*) je Barlič France iz Goričanj zapustil 5 gold., ktere je gospod Kolovratski župnik upravništvu imenovane bolnišnice izročil. — Želeti bi bilo, da bi se pri oporokah sploh tudi deželnim dobrodelnim napravam kaj zapustilo.

— (*Grof Margheri*) je v klubu „velicih posestnikov“, kteri so za 3 lote manj zagrizeni ustavoverci kakor Fux-i, Sturm-i, Giskre itd.

— (*Dr. Klun*) — to iz gotovega vira moremo povedati — je že prodal vso hišno opravo pa tudi stanovanje že oddal, ker se maja meseca misli podati na svoje posestvo v Švico. Ali bo iz Švice hodil centralistične „velike posestnike“ zagovarjat v kranjski deželni zbor ali ne, tega še ne vemo, kajti Švicar dr. Klun postane zdaj djansko federalist, kakor je z besedo, dobro plačano z ruskimi rublji, že bil v pisanjih svojih.

— (*Za župana*) je gosp. Dežman potrjen in včeraj bil vmesten. Magistratni uradnik Hudobivnigg, ki je pri odpovedi prejšnjega župana dr. Zupana še solze pretakal, se je včeraj že potolažil; ni se več ihtil, kakor unidan, ko je v zapisniku slovó jemal od prejšnjega župana; po takem si je novi župan že pridobil eno nasprotno dušico. Da bi bil pa cesarski namestnik tako pozdravljal kolovodjo deželni večini nasprotne stranke, kakor „Tagblatt“ piše, tega ne moremo verjeti. — Predvčeranjim je magistrat po licitandi prodal 10 oralov mestnega maha.

— („*Tagblatt*“) hoče svoje laží o dram. društvu operati in od nas zadnjič priobčeno dejansko pojasnilo s tem pobiti, da starim lažem pristavlja nove. Kakor je nam povedano iz zanesljivega vira, je vse, kar je „Tagblatt“ kvasil v svojem odgovoru, od prve do zadnje pike laž, debela laž. „Tagblatt“ se sicer jezi in po svoji navadi imenuje naš kratek odgovor surov; al to stvarí ne premeni, laž je laž in resnica pa resnica, za slednjo pa „Tagblattu“ ni mar. Sramota je res, da se more kak list s tako strastjo valjati v samih lažeh in nesramnih psovanjih, kakor to vidimo dan za dnevom pri „Tagblattu“ in spet posebno o dogodbi na Šmarni gori unidan, ko sta „feuerwehrist“ Pristov in njegov pajdaž tolovajsko napadla mirne ljudí, sina gosp. Zadnikarjevega in še druzega, kar se je „Tagblatt“ predrznil tajiti. Naj lažnik, ki take „feuerwehriste“ pod svoje krilo jemlje, sicer pa zavoljo navadnega pijanca celo našo deželo sramotí, gré prašat sodnijo, pa bode zvedel, da so „Novice“ resnico govorile.

— (*Slovenska predstava*) na korist gospodičine Albine Brusove in gosp. Šušteršiča bode jutri v četrtek 27. t. m. v gledališču. Igrale se bodo tri mične igre, med njimi dve novi, namreč: „Odkrila je srce“, v kterej ima jako lepo nalogo gospodičina Brusova, „Beli Othelo“ in konečno burka „Živo mrtva zakonska“, ki je že znana. Priljubljenost obeh beneficijantov in njih zasluge za narodno gledališko umetnost, ter tudi dobro izbrane igre so nam porok, da bode gledališče polno in da se je nadejati prav veselega večera. — V nedeljo 30. t. m., to je ravno pred sejmom, pa je zopet predstava na korist gospodu Medenu. Igrale se bodete dve igri „Suknjo doli“ in „Diamant“, med igrama pa je pevski del in sicer krasni veliki zbor jetnikov iz opere „Fidelio“ in finale za tenor in kor iz opere „Lucija“ in morebiti še kaka pevska točka. Ker se končajo s tem letošnje slovenske predstave se nadejamo tudi pri tej predstavi prav obilnega obiska, kterega srčno želimo visokocenjenemu gosp. Medenu.

— (*Vabilo.*) Prihodnjo soboto dne 29. aprila zvečer ob 7. uri bode odbor „Slovenije“ imel svojo sejo in se pomenkoval o nekih nasvetih zastran gorenske železnice. — Potem pa se začnejo ob pol 8. uri govorniške vaje in sicer o časnikarstvu, pri čemur se je nadjati, da se udeleži več govornikov in je tedaj pričakovati zanimiv večer. Zato se vabijo vsi udje društva „Slovenije“ in (ker to ni zborovanje, da bi se kaj sklepalo) tudi čitalnice v navadno dvorano. Sedanja dôba je menda na več časa v političnem in narodnem obziru odločivna, toraj je treba

združevati moči in spoznavati cilj in konec našega delovanja, kakor tudi sredstva, da bi se vendar enkrat dokopali do narodne ravnopravnosti, narodne splošne omike in narodne sreče. Žrtve malega časa gotovo niso prevelike.

— (*Pri zadnji gledališki predstavi*) na korist gospej Odijevi sta beneficijantinja in gosp. Meden lepo izvršila dvospev iz opere „Trovatore"; tudi zbor je lepo pel. Pesebno hvalo pa je zaslužila gospá Odijeva v šaloigri „V Ljubljano jo dajmo", v kteri, poleg druzih je gosp. Gecelj tako izvrstno igral, kakor da bi bila ta rola nalašč za-nj narejena. Škoda, da gledališče ni bilo polno.

— („*Sokole*"), ki se hočejo djanjsko udeležiti javne telovadne predstave, naj pridejo v saboto 29. dne t. m. ob pol osmi uri zvečer v telovadnico.

J. Z. Vesely, načelnik.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V zbornici poslancev je v zadnjih sejah bilo malo zanimivega. Nova postava za notarje o legaliziranji pisem ne bo za celo Avstrijo veljala in tedaj tudi ne za Kranjsko, ker je premalo notarjev, da bi se mogel vpeljati „honaritätszwang" pri vseh pismih. — V petek je predstavil grof Hohenwarth novega poljskega ministra dr. Groholskega, kteri se je vsedel v národni obleki na stran ministra dr. Schäffle-a. Klub Poljakov je dr. Groholskemu sam nasvetoval, naj prevzame ministerstvo. Nekteri trdijo, da je to imenovanje prva stopinja do boljega. Bomo videli! Levičnjaki posebno veliko v zbornici občujejo s Poljaki. Morebiti mislijo, da jih potegnejo na svojo stran, al Poljaki pravijo, da zdaj je prepozno, ker imajo zastopnika v vladi. — V tej seji je tudi zbornica spet prav „ženijalno" sklenila, da se davki pobirajo le spet za mesec maj! Ali pa bode državni zbor dognal proračun za letošnje leto pred koncem maja ali morebiti še le junija meseca, kdo vé to danes? — Po lastnemročnem pismu cesarja od 20. aprila, ste sklicane delegaciji na 22. dan maja na Dunaj. To dela ustavoverskim listom velike skrbi in jezi jih zeló vse. Ne ve se še za gotovo, ali bode državni zbor ob enem z delegacijami delal ali ne.

(*Telegram „Novicam" 25. dne t. m.*) „Ravnokar je grof Hohenwarth zbornici poslancev izročil radovedno pričakovani predlog vladni, rekši, da ta predlog zadeva le izpeljavo §. 19. deželnih postav (po kterem deželni zbori imajo pravico, z ozirom na deželne potrebe nasvetovati premembe splošnih postav in naprav, in staviti predloge za nove splošne postave in naprave gledé na potrebščine deželne). Dalje je rekel, da sprava z državnopravno opozicijo se mora skušati doseči po drugi poti, ker noben predlog ne bi v tem državnem zboru peljal do zažaljenega cilja".

— (*Poziv za ustanovitev spomenika Tegetthoffu na Dunaji.*) V cvetu moških let je nemila smrt Avstriji vzela Vilhelma pl. Tegetthoffa. Ozek grob objema kratko sè slavo venčano junakovo življenje in njegovo bodočnost. A kakor bodo avstrijsko zgodovino za vselej krasotile zmage, ktere je on pridobil, tako naj se njemu na slavo vzdigne spomenik, kteri bode pričal, da so že vrstniki dostojno čislali moža, junaka, domorodca, zvestega služabnika svojega cesarja, in kteri naj bi pozne vnuke vzpodbujal na njem se vzgledavati o vseh vojaških in državljanskih krepostih. V glavnem in prestolnem Dunajskem mestu pred obljubno cerkvijo naj se postavi ta spomenik. Pred tistim Božjim hramom, kterega je blagosrčna udanost nadvojvoda Ferdinanda Maksimilijana sprožila, in ki je zdaj sam blazemu nesrečniku meksikanskemu cesarju Maksimilijanu spomenik, tam je najblagougodnejše mesto tudi Tegetthoffovemu spomeniku. Saj ste Maksimilijanovo in Tegetthoffovo imeni najtesneje združeni. Pod najvojvodom se je pomorščak Tegetthoff izučil; njemu je meksikanski cesar pri ločitvi izročil pomorstvo, svoj najljubši plod; cesarjev duh se je nosil nad malobrojnimi ladijami ob tisti uri, ko jih je Tegetthoff s krepko dušo vodil v boj in zmago. In po telo umorjenega presvetlega prijatelja in dobrotnika je bil globoko presunjeni žalujoči vitez šel v daljni del svetá, da bi ga čez valovito morje pripeljal v tiho dedovsko pokojišče. Kakor je Tegetthoff bil pravi avstrijski sin, tako bodi tudi njegov spomenik postavljen samo iz avstrijsko-ogerskih močí, — domovinsk spomenik, kterega naj bi se udeležil vsak, bodi-si tega ali onega rodú, jezika, stanú, bogat ali ubožen.

Narod, kteri svojih junakov ne časti, ni jih vreden!

Odbor za ustanovitev spomenika Tegetthoffu na Dunaji.

Nadvojvoda Ludevik.

Grof Beust, grof Julij Andrassy, grof Ernest Waldstein, grof Rudolf Vrbna, konter-admiral baron Pöckh, general-major baron Ebner, župan dr. Felder.

I. Zapisek

doneskov, danih Njeg. ces. kralj. visosti presvetlemu gospodu nadvojvodu Ludeviku za spomenik Tegetthoffu na Dunaji:

Njeno Veličanstvo cesarica	1000	gold.
Njeno Veličanstvo cesarica Karolina Avgusta	2000	„
Nadvojvoda Frančišek Karol	1000	„
Nadvojvodica Sofija	1000	„
Nadvojvoda Karol Ludevik	1000	„
Nadvojvodica Annunciata	500	„
Nadvojvoda Ludevik	3000	„
Nadvojvoda Albrecht	1000	„
Nadvojvoda Karol Ferdinand	500	„
Nadvojvoda Vilhelm	500	„
Nadvojvoda Leopold	500	„
Nadvojvoda Ernest	300	„
Nadvojvoda Sigismund	300	„
Nadvojvoda Rajner in nadvojvodica Marija	300	„
Modenska vojvoda in vojvodica	500	„
Princ Avgust Koburg	1000	„
Knez in kneginja Schwarzenberg	5000	„
Grof Ivan Waldenstein	775	„

Francosko. — Še zmirom se Francozje med seboj grozovito koljejo; kri je zopet scurkoma tekla v poslednjih bojih med armado Parižke in Verzajlske vlade. Puntarska vlada strahuje v Parizu vse prebivalce tako, da se njej nihče ne upa zoperstaviti. Dala je zadnji čas ukaz, da vsak moški od 19. do 55. leta mora na boj iti. Velika nevolja zato je na Francoskem, da si prava vlada v Verzajlu in njen načelnik še zmirom ne upa zatreti puntarske drhali v Parizu, ki strašno nesrečo razširja čez celo državo. Nemški cesar pa menda zadovoljno gleda, kako čedalje bolj propada Francija.

Listnica vredništva. Gosp. A. Č. v N—R: Oni sv. Lambert je na Dolenskem.

Loterijne srečke:

v Gradcu na Dunaji	22. marca 1871:	**61. 47. 17. 1. 74.** **83. 60. 76. 7. 39.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 6. maja.

Odgovorni vrednik: Jožef Golé. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.